

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи**

Затверджено
На засіданні кафедри
спеціальної освіти та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30.08.2021 р.)

Завідувач кафедри проф. К.О. Островська

**Силабус з навчальної дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості»,
що викладається в межах ОПП Соціальна педагогіка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 231 Соціальна робота**

Львів 2021 р.

Назва дисципліни	Основи соціально-правового захисту особистості
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського, 7
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної педагогіки та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 213 Соціальна робота
Викладач (-і)	Юрій Євгенович Ковний – доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи, кандидат економічних наук, доцент
Контактна інформація викладача	yuriy.kovnyu@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Середа 15.00-16.30 (кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7); Також, консультації можуть бути в день проведення лекційних/практичних занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Основи соціально-правового захисту особистості» є нормативною дисципліною з спеціальності 231 Соціальна робота для освітньої програми «Соціальна педагогіка», яка викладається в 4 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Ознайомлення студентів з основами соціально-правового захисту сприяє формуванню професійного рівня і готовності до роботи з різними категоріями людей, дасть можливість студентам у майбутньому приймати професійні рішення щодо корегування впливу змін на поведінку людини за допомогою моделювання соціально-педагогічної роботи.
Мета та цілі дисципліни	Правова компетентність соціального педагога розглядається як особистісно-професійна якість, що ґрунтується на правових цінностях, відображає здібність та готовність фахівця застосувати систему правових знань та вмінь у процесі соціально-педагогічної діяльності з метою ознайомлення, захисту, підвищенню правової культури особи. В результаті вивчення дисципліни студенти повинні оволодіти такими предметними компетентностями: <ul style="list-style-type: none"> - розрізняти структуру та організаційно-правові форми прав людини на соціальне забезпечення на соціальний захист, юридичні механізми їх реалізації; - аналізувати сучасні тенденції в сфері державного забезпечення соціальних прав; - визначати рівень відповідності законодавства України стандартам у сфері соціального захисту; - знати особливості діяльності закладів соціального захисту різних категорій населення; - надавати своєчасну юридичну консультацію населенню з соціально-правових питань; - виокремлювати проблеми адаптації людини до соціального середовища і знаходити шляхи допомоги у

	<p>даній проблемі будь-якій особі; знаходити і аналізувати необхідні нормативно-правові і підзаконні акти, враховувати зміни, доповнення, поправки до статей законів України, що забезпечують право на соціальний захист, соціальне забезпечення.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондаренко Г. В. Основи соціально-правового захисту / Уклад. Г. В. Бондаренко. Умань, ФОП Жовтий, 2015. 124 с. 2. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг) / І. Іванова. К. : Університет «Україна». 2018. 420 с. 3. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О.М. Ярошенко, Г.О. Барабаш, Н.М. Вапнярчук та ін.; за ред. О.М. Ярошенка. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2015. 458 с. 4. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти : монографія / С. М. Синчук ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 421 с. 5. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота // Академія праці, соціальних відносин і туризму. Київ:, 2020. 275 с. 6. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник / [уклад. : Т.Д. Кочубей, О. М. Бойко]. Умань : ФОП Жовтий О.В., 2016. 278 с. 7. Ольхович О. В. Становище біженців в Україні та шляхи їх соціальної інтеграції. Соціально-правовий захист молоді : збірник наукових статей / заг. ред. І. В. Козубовська, В. М. Великий. – Ужгород, 2002. – 319 с. 8. Оцінка ефективності програми “Здоров’я та розвиток молоді” 1997-2001 / О. О. Яременко, О. Т. Сакович, О. Р. Артюх, О. М. Балакірева та ін. – К. : ТОВ “ІМГ “АртБат”, ТОВ “Видавництво “ЛІТТОН”, 2002. – 96 с. 9. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / за заг. ред. А. Й. Капської, І. М. Пінчук, С. В. Толстоухової. – К., 2000. – 260 с. 10. Соціальна робота : короткий енциклопедичний словник. – К. : ДЦССМ, 2002. – 536 с. // Соціальна робота. Книга 4. 11. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник / укладачі : В. М. Піча, Ю. В. Піча, Н. М. Хома та ін. ; за заг. ред. В. М. Пічі. – К. : “Каравела”, Львів: “Новий світ-2000”, 2002. – 480 с. 12. Соціологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В. Г. Городяненка. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 560 с. 13. Социология : учебное пособие. / общая ред. Э. В. Тадевосяна. – М. : Знание, 1995. – 272 с. 14. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5-ти т. – Т. 1. – К. : “Рад. школа”, 1976. – 654 с. 15. Суворова Т. І. Система контролю фізичного стану дівчат 11-17 років у процесі фізичного виховання : автореферат дис. ... канд. пед. наук: 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львів, 2003. – 20 с. 16. Соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах: Методичний посібник. / І.Д.Зверева та ін. К.: Держсоцслужба, 2006. 104с. 17. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: Навч.посібник. К., 2002. 132с. 18. Ясеновська М., Христова Г., Сова Ю. Врахування судами думки та інтересів дитини при розгляді справ, що виникають з сімейних правовідносин. Результати громадського моніторингу судів. Харків: Б.В., 2009. 111с.; Частина II. Харків: Б.В., 2010. 93с

	<p>Інтернет-ресурси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/ (Наукова бібліотека імені Стефаника) 2. https://www.msp.gov.ua/ (Міністерство соціальної політики України) 3. https://minjust.gov.ua/ (Міністерство юстиції України)
<p>Обсяг курсу</p>	<p><u>Денна форма роботи:</u> 64 години аудиторна робота, з них: лекції – 32 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 26 год.</p> <p><u>Заочна форма роботи:</u> 18 годин аудиторна робота, з них: лекції – 8 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота – 72 год.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p><i>Інтегральна компетентність:</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p><i>Загальні компетентності:</i></p> <p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людині громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології</p> <p>ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети</p> <p>ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.</p> <p><i>Фахові компетентності:</i></p> <p>ФК1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).</p> <p>ФК3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.</p>

ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі, які опинилися в складних життєвих обставинах.

ФК6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

ФК8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

ФК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

ФК12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

ФК16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

ФК20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання (за освітньою програмою):

ПРН1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ПРН14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН18. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.

ПРН21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних

	відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень. Інформаційно-комунікаційні технології, технічні засоби навчання, дистанційне (онлайн) навчання, змішане навчання, мультимедіа, навчальний проект, операційна система, програмне забезпечення, презентація, Microsoft Office PowerPoint, текстовий процесор Microsoft Office Word, графічний редактор, табличний процесор Microsoft Office Excel, редагування, форматування, налаштування.
Ключові слова	Соціальне забезпечення, правовий захист, нормативно-правові документи, закон, права людини.
Форма навчання	Очний / заочна
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма звітності	Іспит
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Основи соціалізації особистості», «Психологія загальна, вікова та соціальна».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Методи навчання <ul style="list-style-type: none"> • пояснювально-ілюстративний; • репродуктивний; • проблемний; • частково-пошуковий (евристичний); • дослідницький; • наочні; • словесні; • практичні; інтерактивні методи: метод проектів.
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, ноутбук, фліпчарт, маркери.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Семінарські заняття: (16 балів) – 2 по 8 бали. Практичні заняття (84 балів) – 14 по 6 балів. Іспит – 50 балів Академічна доброчесність: Очікується, що виконані студентами завдання для семінарських, практичних занять сприятимуть опануванню умінь працювати з науковими джерелами, сприятимуть формуванню навиків самостійної роботи. Списування, використання без дозволу інформації з робіт інших учасників курсу становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідають усі семінарські, практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених у курсі.

Література. Уся література, яку здобувачі освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання усіх завдань. При цьому обов'язково враховуються присутність та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням; не допускається списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Питання до іспиту

1. Виникнення і походження поняття «права дитини».
2. Співвідношення понять «права дитини» та «права людини».
3. Основні принципи прав дитини.
4. Зв'язок та взаємодія юридичних та моральних норм у системі захисту прав дитини.
5. Основні юридичні документи України стосовно прав дитини.
6. Суб'єкти реалізації прав особистості (дитини) в галузях законодавства України.
7. Механізми контролю дотримання прав особистості (дитини).
8. Моральні принципи і норми, їхня роль в формуванні особистості; традиції в їх реалізації.
9. Сфери дії соціального педагога як виконавця охоронно-захисної функції.
10. Технологія роботи соціального-педагога у випадку виявлення ризику або порушення прав дитини.
11. Форми та методи роботи, порядок взаємодії з іншими відповідальними суб'єктами.
12. Планування та оцінка соціально-правової діяльності соціального педагога.
13. Становлення міжнародного права в галузі прав людини та дитини.
14. Міжнародні стандарти в галузі прав людини та дитини.
15. Міжнародні документи в галузі захисту прав людини, ратифіковані Україною.
16. Вплив міжнародних стандартів на законодавчу систему України. Відповідність законодавства України міжнародним стандартам.
17. Повноваження та функції міжнародних суб'єктів та організацій по захисту прав дитини під егідою ООН (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Комітет з прав дитини).
18. Інститут омбудсменів.
19. Процедури, що застосовуються для забезпечення поваги прав дитини.
20. Поняття ювенальної юстиції. Можливість її застосування в Україні.
21. Поняття особистісних прав, їх значення для соціалізації дитини.
22. Політичні права дитини.
23. Право дитини на сімейне виховання та всебічний розвиток.
24. Права особистості на охорону здоров'я.
25. Забезпечення прав дитини з обмеженими функціональними можливостями в галузі освіти.

	<p>26. Право на спілкування та особисте життя.</p> <p>27. Дитина і власність: потреби і дієздатність в їх задоволенні.</p> <p>28. Поняття «житло», форми власності, способи забезпечення права власності дитини на житло.</p> <p>29. Захист житлових прав дітей під час операцій з нерухомістю.</p> <p>30. Поняття «бездомність», «безпритульність», їх причини та способи реєстрації.</p> <p>31. Суспільне вирішення проблеми щодо забезпечення соціальним житлом певних категорій населення.</p> <p>32. Обставини, за яких неповнолітня особа може бути затримана\арештована.</p> <p>33. Права дитини при затриманні\арешті.</p> <p>34. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх.</p> <p>35. Права дитини під час слідства та судового процесу.</p> <p>36. Покарання дитини.</p> <p>37. Реабілітація та ресоціалізація.</p> <p>38. Способи реалізації дитиною права на працю.</p> <p>39. Вимоги до організації праці неповнолітніх за КЗпП.</p> <p>40. Оформлення трудових відношень: трудовий договір, угода (контракт), цивільний договір.</p> <p>41. Прояви порушень права дітей на працю.</p> <p>42. Методи контролю за умовами праці неповнолітніх.</p> <p>43. Гарантії молодим працівникам.</p> <p>44. Нормативні документи, що регламентують соціальну роботу з молодими безробітними.</p> <p>45. Законодавча база України щодо захисту прав військовослужбовців.</p> <p>46. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.</p> <p>47. Поняття трудової міграції, основні її напрямки в Україні.</p> <p>48. Соціально-побутові ризики в сім'ях трудових мігрантів, способи їх вирішення.</p> <p>49. Соціальні (психолого-педагогічні, економічні, правові) проблеми дітей трудових мігрантів.</p> <p>50. Організація соціальної підтримки (супроводу, патронату, обслуговування) сімей трудових мігрантів.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК

Схема курсу

№ п/п	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1-2	<p>Тема 1. Теоретичні основи соціально-правового захисту особистості Українські вчені, що займаються розробкою та вирішенням проблем про людину і її середовище. Методологія вивчення соціально-правового захисту населення. Філософське підґрунтя соціально-правового захисту особи. Філософське вирішення завдань у професії соціального педагога. Завдання, що потрібно вирішувати при здійсненні соціально-правового захисту населення. Проблеми адаптації людини до соціального середовища і допомога у даній проблемі будь-якій особі. Здійснення завдань соціально-правового захисту населення.</p>	Лекція 4 год. Семінарське заняття 4 год.	1,2,5, 6,9,10	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. Значення терміну «правовий захист». (4 год)	1-2 тиждень
3-4	<p>Тема 2. Законодавчі засади соціального забезпечення Законодавчі засади соціального забезпечення. Організація соціального захисту населення в Україні. Поняття соціального забезпечення. Пенсійне забезпечення в Україні на сучасному етапі. Державна допомога. Адресна соціальна допомога. Соціальне обслуговування непрацездатних. Пільги, гарантії та компенсації.</p>	Лекція 4 год. Практичне заняття 4 год.	1, 5, 6, 12,14	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. (4 год)	3-4 тиждень
5-6	<p>Тема 3. Основні напрями державної молодіжної політики в Україні Основні напрями державної молодіжної політики</p>	Лекція 4 год. Практичне заняття 4 год.	3,5, 6,7,12,15	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. (4 год)	5-6 тиждень

	в Україні. Становище молоді в основних сферах життєдіяльності. Найважливіші соціальні проблеми молоді. Захист прав дитини як соціально-педагогічна проблема. Соціально-правова діяльність соціального педагога у системі освіти України.				
7-8	Тема 4. Основні законодавчі акти, що захищають права та інтереси дітей, понятійний апарат соціально-правового захисту особистості Визначення терміну “соціально-правовий захист населення”. Педагогічна проблема соціально-правового захисту населення. Складові соціально-правового захисту населення.	Лекція 4 год. Практичне заняття 4 год.	1, 3, 14	Опрацювати матеріали лекції Поділитись на групи з 4-5 студентів. Оцінити складові соціально-правового захисту населення (4 год)	7-8 тиждень
9-10	Тема 5. Соціальний захист прав неповнолітніх нормами законодавства про працю. Поняття примусова або обов’язкова праця? Розривання трудового договору з неповнолітніми. Неповнолітній визнається безробітним.	Лекція 4 год. Практичне заняття 4 год.	5,6,13,17 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання: трудовий договір. (2 год)	9-10 тиждень
11-12	Тема 6. Соціальний захист людей похилого віку Глобальна тенденція постаріння населення. Психофізіологічні особливості літньої людини. Принципи та форми соціальної роботи з людьми похилого віку. Заклади соціального захисту людей похилого віку. Соціальне обслуговування громадян похилого віку у територіальних центрах. Мережа будинків - інтернатів в Україні. Волонтерський рух «пенсіонер-пенсіонеру». Літні люди у країнах Європейського Союзу.	Лекція 4 год. Практичне заняття 4 год.	1, 5, 6 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. (2 год)	11-12 тиждень
13-14	Тема 7. Соціальний захист осіб, які мають функціональні обмеження Люди з обмеженими можливостями. Загальні принципи, форми і методи соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження .	Лекція 4 год. Практичне заняття 4 год.	12, 13, 14	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. (2 год)	13-14 тиждень

	Реалізація державної політики соціального захисту людей з функціональними обмеженнями. Соціальна робота з людьми, які мають фізичні і сенсорні обмеження. Соціальна робота з людьми з проблемами психічного здоров'я. Соціальна робота із розумово відсталими клієнтами.				
15	Тема 8. Соціальний захист безробітних Безробіття як соціальне явище. Безробітні соціально-економічний портрет. Законодавство про працю, зайнятість, та соціальний захист безробітних. Організація соціального захисту від безробіття. Перехід до системи соціального страхування на випадок безробіття.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	5,6,13,17 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. (2 год)	15 тиждень
16	Тема 9. Соціальний захист бездомних громадян та безпритульних дітей Мета та завдання вуличної соціальної роботи у процесі реінтеграції бездомних осіб. Принципи вуличної соціальної роботи. Портрет бездомної особи. Життя вуличних бездомних. Проблеми соціально-педагогічної роботи з «дітьми вулиці». Порядок організації та проведення вуличної соціальної роботи.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	3,5, 6	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити значення терміну «бездомний». (2 год)	16 тиждень